

Очковська А. П.,

викладач кафедри іноземних мов і новітніх технологій навчання
Житомирського державного університету імені Івана ФранкаОСОБЛИВОСТІ АРАНЖУВАННЯ КОНСТИТУЕНТІВ
РАННЬОНОВОАНГЛІЙСЬКИХ РЕЧЕНЬ ІЗ РЕЙЗИНГОВИМИ
КОНСТРУКЦІЯМИ З ПІДМЕТОМ

Анотація. Статтю присвячено дослідженню особливостей аранжування конститuentів у реченнях із рейзинговими конструкціями з підметом ранньонovoанглійського періоду з позиції генеративної граматики. Виокремлено дві базові моделі порядку слів у ранньонovoанглійських реченнях із рейзинговими конструкціями, а саме: $S_i V \text{ Inf } O_i$ та $S_i V \text{ Inf}$; три альтернативні моделі: $S_i V \text{ Adv}_i \text{ Inf } O_i$, $S_i O V \text{ Inf}$, $\text{Aux } S_i V \text{ Inf}$. Досліджено структурну будову ранньонovoанглійських речень із рейзинговими конструкціями з підметом, проаналізовано явища топікалізації, властиві означеним конструкціям.

Ключові слова: рейзингова конструкція з підметом, генеративна граMATика, категорія перехідності/неперехідності дієслів, топікалізація.

Постановка проблеми. Сучасний стан лінгвістичних досліджень незмінно пов'язаний із дослідженням синтаксичних явищ, їх дворівневої організації, що є відмітною ознакою граматичного сьогодення.

Інтересом до проблем синтаксичного ладу германських мов позначені праці дослідників, які працюють у межах наукових парадигм вивчення мови в синхронному (Р. Лангекер, А.М. Приходько, Г.П. Почепцов) і діахронному (Д. Денінсон, К. Харріс, Д. Лайтфут, Р. Ласс, О.М. Мороховський, О.І. Смирницький) аспектах. Великий внесок у розвиток вчення про речення та його конститuentи зробили Н. Хомський і його послідовники (Д. Едгер, А. Редфорт, Л. Хегман, Р. Фрейдін).

Проте досі існують лакуни знань, пов'язані з появою, становленням та особливостями структурної будови окремих синтаксичних утворень, насамперед структур складної комплементації, до яких належать рейзингові конструкції з підметом.

Метою статті є аналіз особливостей аранжування конститuentів ранньонovoанглійських речень із рейзинговими конструкціями з підметом.

Виклад основного матеріалу дослідження. Протягом ранньонovoанглійського періоду відбувається остаточне зникнення ознаки перехідності/неперехідності як властивості категорії дієслова, вагомим значення набуває синтаксична орієнтація дієслова на додаток, незалежно від того, додаток є прийменниковим чи безприйменниковим [1, с. 226]. У зв'язку зі зміною статусу категорії перехідності/неперехідності дієслів розглянемо дві типові ранньонovoанглійські моделі порядку слів у реченні, а саме SV та SVO.

За **результатами** дослідження ранньонovoанглійських рейзингових конструкцій із підметом виявлено два базові варіанти порядку слів, що відповідають особливостям розвитку англійської мови цього періоду та представлені в більшості:

- 1) $S_i V \text{ Inf } O_i$ – 75% (серед 2 100 досліджуваних одиниць).
- 2) $S_i V \text{ Inf}$ – 15%.

(1) *For these two heads do seem to speak to me* (Shakespeare, Titus Adronicus, p. 1935).

(2) *but with a din confus'd enforce the present execution of what we chance to sentence* (Shakespeare, Coriolanus, p. 314).

Речення (1) є прикладом першого варіанта порядку слів, у якому S_i – *two heads*, V – *do seem*, Inf – *to speak*, O_i – *to me*. Речення (2) має порядок слів відповідно до варіанта (2): S_i – *we*, V – *chance*, Inf – *to sentence*.

Хоча в мові ранньонovoанглійського періоду наявні риси, що є характерними для сучасної англійської мови, однак іноді спостерігаємо відносно вільний порядок слів у реченні [3]. Як правило, альтернативні варіанти розташування конститuentів ранньонovoанглійського речення характеризуються зміною позицій конститuentів у головній та інфінітивній клязах і становлять лише 10%. Для рейзингових конструкцій із підметом виділяємо такі альтернативні варіанти порядку слів:

3) $S_i V \text{ Adv}_i \text{ Inf } O_i$.

(3) *He seem'd in running to devour the way* (Shakespeare, Henry IV, p. 559).

4) $S_i O V \text{ Inf}$.

(4) *Upon our first, he sent out to suppress his nephew's levies; which to him appear'd to be a preparation 'gainst the Polack* (Shakespeare, Hamlet, p. 444).

5) $\text{Aux } S_i V \text{ Inf}$.

(5) *And therefore is Love said to be a child, because in choice he is so oft beguil'd* (Shakespeare, A Midsummer Night's Dream, p. 1394).

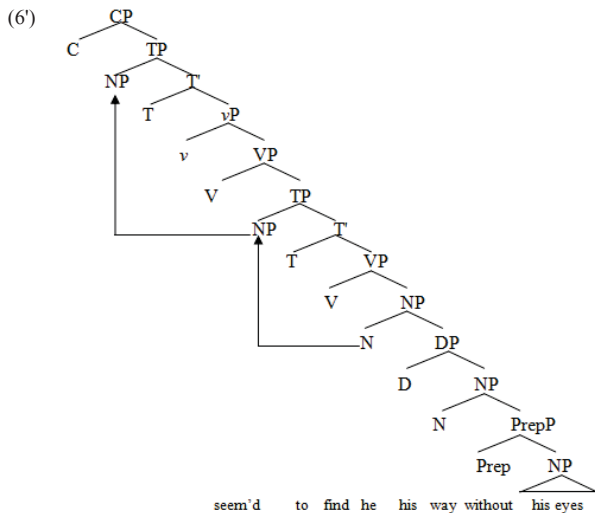
Модель (5) притаманна конструкціям із рейзинговими пасивними дієсловами. Такі конструкції є прикладом інверсії підмета й допоміжного дієслова, використовуються для акцентування уваги реципієнта.

Розглянемо особливості структури рейзингових конструкцій із підметом у ранньонovoанглійській мові на прикладі (6):

(6) *He seem'd to find his way without his eyes* (Shakespeare, Hamlet, p. 442).

Процес деривації речення (6) відбувається так. Утворена NP *his way without his eyes* поєднується з *find* (V), утворює V-штрих *find his way without his eyes*, яка поєднується із зовнішнім аргументом (тематичним підметом) *he*, якому асигнує тема-роль агенса. У результаті утворена VP *he find his way without his eyes* разом з інфінітивним часовим маркером *to* формує TP *to he find his way without his eyes*, яка поєднується з рейзинговим дієсловом *seem'd* і утворює VP *seem'd to he find his way without his eyes*, яка, у свою чергу, поєднується з афіксальним нульовим дієсловом (*affixal null light verb*) та утворює vP. Оскільки *seem* є неакузативним і не має повної аргументної структури, тобто не має зовнішнього аргументу в позиції [Spec, v], vP ще не є групою й тому поєднується з T, утворюючи T'. Ураховуючи те,

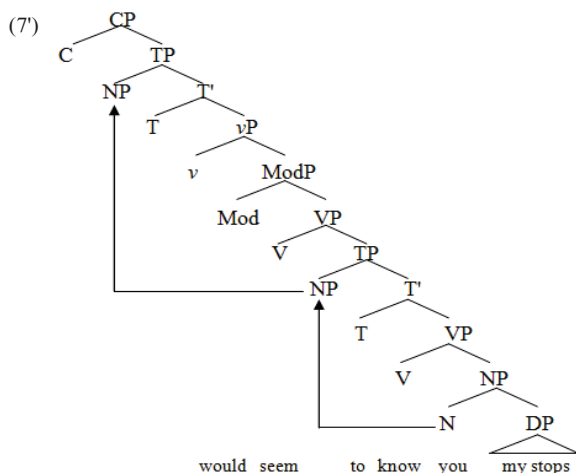
що Т є фінітним і має неінтерпретовані ф-ознаки, то поводить як *Probe* та перебуває в пошуках *Goal* у межах відношень структурного пріоритету (*c-command*) [4]. Т узгоджується з підметом підрядної клаузи *he* й асигнує йому називний відмінок і, відповідно до ПРП, що належить Т, спричинює підняття підмета підрядної клаузи до позиції підмета в головній клаузі. Підмет *he* поєднується з Т' й формує TP [5]. Утворена TP, нарешті, поєднується з декларативним комплементаризером та утворює CP (6'):

Структура ранньоніовоанглійського речення, як правило, ускладнюється використанням модальних дієслів, що надає реченню більшого відтінку ймовірності й невпевненості, наприклад:

(7) *You would seem to know my stops* (Shakespeare, Hamlet, p. 462).

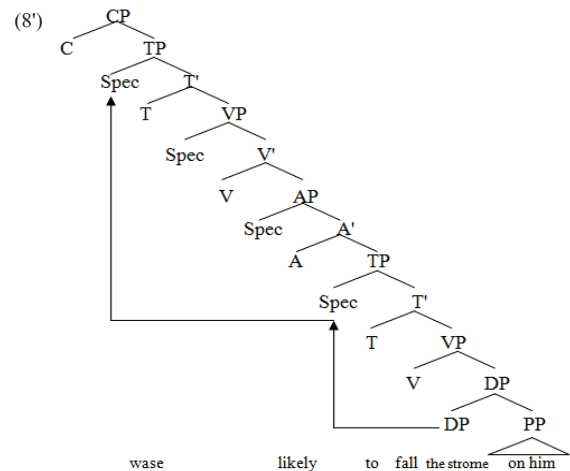
Процес деривації речення (7) продемонструємо так (203'). Утворена VP *you know my stops* поєднується з інфінітивним часовим маркером *to*, формує TP *to you know my stops*, яка, у свою чергу, поєднується з рейзинговим дієсловом *seem* та утворює VP *seem to you know my stops*. Утворена VP поєднується з модальним дієсловом *would* і формує ModP *would seem to you know my stops*. Утворена ModP поєднується з афіксальним нульовим дієсловом (*affixal null light verb*) та утворює vP, що поєднується з Т, утворюючи Т'. Т узгоджується з підметом підрядної клаузи *you* й асигнує йому відмінок. Відповідно до ПРП, відбувається підняття підмета підрядної клаузи до позиції підмета в головній [6]. Підмет поєднується з Т', утворює TP, яка далі поєднується з декларативним комплементаризером та утворює CP.

Аналізуючи структурну будову рейзингових конструкцій із підметом у ранньоніовоанглійській мові, принагідно зосередити увагу на конструкції з рейзинговими прикметниками. Ядерним є дієслово-зв'язка *be*, яка є неакузативною, не має внутрішнього аргументу й не асигнує тета-ролі [7, с. 303]. Розглянемо особливості структури речення з дієсловом-зв'язкою *be* та рейзинговим прикметником на прикладі (8):

(8) *The storme wase likely to fall on him* (in hatton corresp., camden soc., 1689, ii. 138 (15 aug.)).

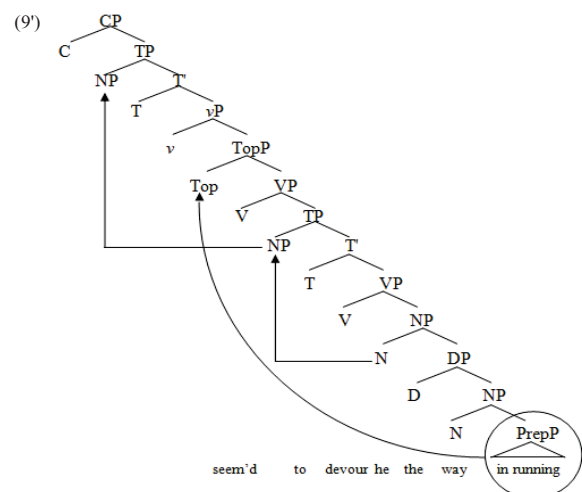
У реченні (8) підмет *the storme* породжується в тематичній позиції дієслова *fall*, проте в процесі деривації зазнає підняття до позиції маркованої називним відмінком [Spec, TP]. Продемонструємо пересув підмета в схемі-дереві (8'):

Як було вище зазначено, у ранньоніовоанглійській мові рейзингові конструкції з підметом демонструють нетипове розміщення певних елементів. Продемонструємо деякі з них на прикладі (206):

(9) *He seem'd in running to devour the way* (Shakespeare, Henry IV, p. 559).

У прикладі (9) відбувається акцентування структурного елемента *in running*, розміщеного у функціональній проекції CP, де зазнає пересуву до позиції *TopP*, оскільки це є відомою інформацією для читача. Розташування елемента у функціональній проекції *TopP* структурно підкреслює його семантичну вагомість для висловлення, й автор наголошує на тому факті, що вершники дуже поспішали та не мали часу відповідати на запитання. Продемонструємо структурні позиції елементів проекції CP речення в схемі-дереві (9'):

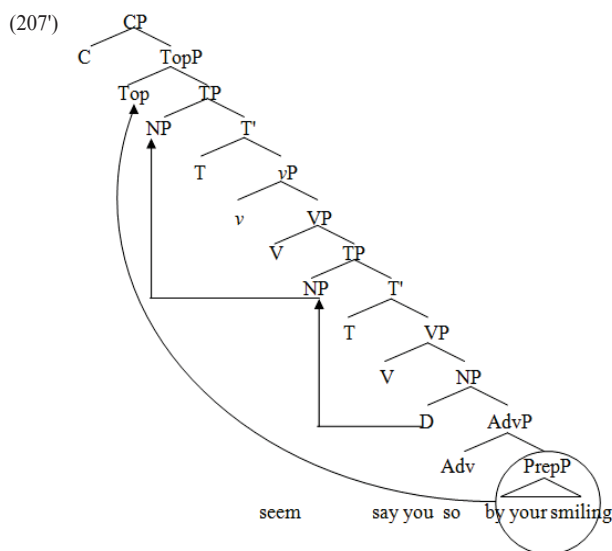

Пересув елементів речення, окрім підмета, ліворуч у структурі речення називається топікалізацією [8]. У ранньомовноанглійських реченнях із рейзинговою конструкцією з підметом виокремлюємо такі випадки топікалізації:

– медіальна топікалізація (позиція між присудком та інфінітивним комплементом), наприклад, речення (9);

– ініціальна топікалізація, наприклад, у реченні (10) препозиція прийменникової групи наголошує на інформації відомій, яка маркована присвійним займенником *your*:

(10) *By your smiling you seem to say so* (Shakespeare, Hamlet, p. 448).

Висновки. Отже, з огляду на основні моделі розташування слів у реченнях із рейзинговими конструкціями з підметом, у ранньомовноанглійській мові SVO є базовою моделлю порядку слів у реченні. Альтернативні моделі порядку слів є непоширеними і становлять лише 10% усіх випадків використання рейзингової конструкції з підметом. Протягом ранньомовноанглійського періоду відбувається становлення класу рейзингових дієслів, які є одноаргументними й не асигнують тета-ролі. У ранньомовноанглійському періоді структура речення з рейзинговою конструкцією з підметом ускладнюється модальними дієсловами. Крім того, відбувається акцентування елементів структури для надання висловленню експресивності й наголошення на важливій інформації. Пересуву зазнають елементи і групи, які містять відому інформацію, для набуття семантичної вагомості в структурі речення до позицій [Spec, TopP]. Топікалізація в ранньомовноанглійських реченнях відбувається в ініціальній і медіальній позиціях речення.

Література:

1. Иванова И.П. История английского языка / И.П. Иванова, В.В. Бурлакова, Г.Г. Почепцов. – М. : Высшая школа, 1976. – 319 с.
2. Shakespeare W. Full Collection of Works / W. Shakespeare [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.twirpx.com/file/305276/>.
3. Denison D. English Historical Syntax / D. Denison. – London, New York : Longman, 1993. – 530 p.
4. Chomsky N. The Minimalist Program / N. Chomsky. – Cambridge, London : The MIT Press, 1995. – 420 p.
5. Radford A. English Syntax. An Introduction / A. Radford. – Cambridge : Cambridge University Press, 2004. – 384 p.
6. Radford A. An Introduction to English Sentence Structure / A. Radford. – New York : Cambridge University Press, 2009. – 445 p.
7. Haegeman L. English Grammar: A Generative Perspective / L. Haegeman, J.E. Guéron. – Oxford : Blackwell Publishers, 1999. – 672 p.
8. Prince E. Topicalization, Focus-Movement and Yiddish-Movement / E. Prince // Proceedings of the Sixth Annual Meeting of Berkeley Linguistics Society. – 1981. – Vol. 7. – P. 249–264.

Очковская А. П. Особенности аранжировки конститuentов ранненовоанглийских предложений с рейзинговыми конструкциями с подлежащим

Аннотация. Статья посвящена исследованию особенностей аранжировки конститuentов в предложениях с рейзинговыми конструкциями с подлежащим в ранненовоанглийском языке с позиции генеративной грамматики. Выделены две базовые модели порядка слов в ранненовоанглийских предложениях с рейзинговыми конструкциями, а именно Si V Inf Oi и Si V Inf, и три альтернативных модели: Si V Advi Inf Oi, Si O V Inf, Aux Si V Inf. Исследована структура ранненовоанглийских предложений с рейзинговыми конструкциями с подлежащим, проанализировано явление топикализации, присущие указанным конструкциям.

Ключевые слова: рейзингова конструкция с подлежащим, генеративная грамматика, категория переходности/непереходности глаголов, топикализация.

Ochkovska A. Peculiarities of the Constituent Arrangement in the Early Modern English Sentences with Subject Raising Constructions

Summary. The article deals with the analysis of the peculiarities of the constituent arrangement in the Early Modern English sentences with subject raising constructions from the standpoint of the generative grammar. Two basic models of word order in the Early Modern English sentences with subject raising constructions such as Si V Inf Oi and Si V Inf are defined, and three alternative models – Si V Advi Inf Oi, Si O V Inf, Aux Si V Inf. The structure of the Early Modern English sentences with subject raising is investigated and the phenomena of topicalization is analyzed in the article.

Key words: subject raising construction, generative grammar, category of transitive/intransitive verbs, topicalization.